

RZECZPOSPOLITA POLSKA

Rzecznik Praw Dziecka

Mikołaj Pawlak

ZEW.422.2.2019.AB

Warszawa, 27 lutego 2019 roku

**Pani
Elżbieta Rafalska
Minister Rodziny, Pracy
i Polityki Społecznej**

**Pani
Anna Zalewska
Minister Edukacji Narodowej**

Szanowne Pani Minister,

Rzecznik Praw Dziecka, kierując się troską o dobro dzieci korzystających z zakwaterowania w Ochotniczych Hufcach Pracy, dokonał analizy organizacji ośrodków szkolenia i wychowania. Wyniki tej analizy wskazują na potrzebę podjęcia współpracy resortu rodziny, pracy i polityki społecznej z resortem edukacji i wychowania.

Ochotnicze Hufce Pracy, zgodnie z art. 12 ust. 1 ustawy z dnia 20 kwietnia 2004 r. *o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy* (Dz.U. z 2018 r. poz. 1265), należą do jednostek wykonujących zadania *w zakresie zatrudnienia oraz przeciwdziałania marginalizacji i wykluczeniu społecznemu młodzieży, a także zadania w zakresie jej kształcenia i wychowania.*

Pozytywne wzorce wychowawcze, możliwość zdobycia zawodu i zapewnienie właściwego rozwoju psychospołecznego przebywającym tam młodym ludziom stanowią o wartości działalności jednostek OHP. To tutaj młodzież zaniedbana wychowawczo i środowiskowo, zagrożona niedostosowaniem społecznym, ze szczególnymi potrzebami wychowawczymi i opiekuńczymi może otrzymać swoją kolejną życiową szansę. Dlatego – w ocenie Rzecznika Praw Dziecka – tak ważne jest zapewnienie możliwie jak najwyższych standardów pobytu w tych placówkach.

Zgodnie z treścią art. 11 ust. 2 przytoczonej wyżej ustawy – *nadzór nad Ochotniczymi Hufcami Pracy sprawuje minister właściwy do spraw pracy*. Ust. 3 tego przepisu wskazuje, iż *w ramach nadzoru, o którym mowa w ust. 2, minister właściwy do spraw pracy w szczególności akceptuje roczne plany pracy i sprawozdania z wykonania planu pracy Ochotniczych Hufców Pracy za rok poprzedni*. Zadania w zakresie kształcenia i wychowania młodzieży, w myśl art. 14 ww. ustawy, realizowane są przez Komendanta Głównego Ochotniczych Hufców Pracy, przy pomocy Komendy Głównej Ochotniczych Hufców Pracy, wojewódzkich komendantów Ochotniczych Hufców Pracy, a także dyrektorów centrów kształcenia i wychowania oraz dyrektorów ośrodków szkolenia zawodowego. W praktyce oznacza to, że największa odpowiedzialność za organizację poszczególnych ośrodków szkolenia i wychowania spoczywa na Wojewódzkich Komendach OHP, będących jednocześnie organami nadzorującymi realizację poszczególnych zadań tych ośrodków. W ocenie Rzecznika taki tryb sprawowania nadzoru może wiązać się z ryzykiem niepełnego obiektywizmu przeprowadzanych kontroli, wynikającego z faktu pozostawiania w tej samej strukturze organizacyjnej osób podejmujących te czynności.

Rzecznik Praw Dziecka stoi na stanowisku, iż niezbędne jest zapewnienie kontroli o całkowicie bezstronnym charakterze w każdej placówce lub ośrodku, w którym przebywają dzieci. Zdaniem Rzecznika tylko neutralność organu kontrolującego gwarantuje w pełni obiektywną ocenę działań i standardów obowiązujących w danej placówce. Nie powinno być zatem możliwe, aby jednostka kontrolująca jednocześnie ponosiła odpowiedzialność za działalność danego ośrodka i była obciążana potencjalnymi konsekwencjami z tytułu nieprawidłowości ujawnionych w toku kontroli. Tymczasem Wojewódzcy Komendanci OHP, w myśl §5 ust. 2 rozporządzenia Ministra Pracy i Polityki Społecznej z dnia 22 lipca 2011 r. *w sprawie szczegółowych zadań i organizacji Ochotniczych Hufców Pracy* (Dz.U. poz. 920), są odpowiedzialni za realizację zadań Ochotniczych Hufców Pracy w danym regionie, a jednocześnie Wojewódzkie Komendy OHP nadzorują podległe im ośrodki, jak to zostało określone w strukturze organizacyjnej OHP. Fakt ten może budzić wątpliwości co do ich pełnej niezależności.

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka niezbędne jest zatem powierzenie zadań z zakresu nadzoru nad funkcjonowaniem ośrodków szkolenia i wychowania niezależnemu organowi. Nadzór sprawowany przez zewnętrznych specjalistów, wysoko wyspecjalizowanych w analizowaniu nie tylko formalnych, ale też metodycznych aspektów wychowania i opieki, mógłby przyczynić się nie tylko do poprawy jakości funkcjonowania ośrodków szkolenia

i wychowania OHP z uwagi na wyżej wspomnianą neutralność, ale też realnie przełożyć się na bezpieczeństwo i wsparcie dla przebywającej tam młodzieży oraz jej wychowawców.

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka najbardziej kompetentnym w tym zakresie organem wydają się Kuratorzy Oświaty. W rozumieniu ustawy z dnia 14 grudnia 2016 r. *Prawo oświatowe* (Dz.U. z 2018 r. poz. 996, z późn. zm.) nadzór pedagogiczny sprawowany przez Kuratorów Oświaty polega nie tylko na obserwowaniu, analizowaniu i ocenianiu warunków prowadzonej działalności i przebiegu wdrażanych procesów kształcenia i wychowania, ale także na udzielaniu placówkom, w tym również wychowawcom i nauczycielom, pomocy w wykonywaniu ich zadań. Ma też na celu inspirowanie kadry do ewentualnej poprawy istniejących lub wdrożenia nowych rozwiązań w procesie wspierania wychowanków w ich rozwoju (szczególnie emocjonalnym i społecznym).

Należy zatem zauważyć, że Kurator Oświaty pełni nie tylko funkcję nadzorczą, ale również wspiera w praktyce jednostki edukacyjne i wychowawcze w realizowaniu ich ustawowych zadań, jak ma to miejsce na przykład w przypadku młodzieżowych ośrodków wychowawczych, młodzieżowych ośrodków socjoterapii, specjalnych ośrodków szkolno-wychowawczych i innych placówek systemu oświaty przeznaczonych dla dzieci wymagających specjalnych form i metod pracy. Przyjęcie takiego rozwiązania wydaje się też jak najbardziej uzasadnione ze względu na fakt, że przecież Kuratorzy Oświaty nadzorują funkcjonowanie szkół przy ośrodkach szkolenia i wychowania OHP. Dodanie zatem do ich zadań nadzoru nad działalnością internatu można byłoby uznać za naturalne rozszerzenie ich kompetencji – zgodne z dobrem uczestników i ich opiekunów. Nadzór Komend Wojewódzkich OHP miałby charakter wewnętrzny – wysokie kwalifikacje tych pracowników OHP nadal służyłyby przebywającej tam młodzieży.

Proponowane rozwiązanie znakomicie wpisuje się w uregulowanie art. 51 ust. 1 pkt 14 ww. ustawy, który definiuje wśród zadań Kuratorów Oświaty także *współdziałanie z właściwymi organami, organizacjami i innymi podmiotami w sprawach dotyczących warunków rozwoju dzieci i młodzieży, w tym w przeciwdziałaniu zjawiskom patologii społecznej, a także możliwość wspomagania działania tych podmiotów*. Ponadto, w myśl art. 55 ust. 2 pkt 5 ww. ustawy szczególnemu nadzorowi Kuratora Oświaty podlega: *przestrzeganie praw dziecka (...) oraz upowszechnianie wiedzy o tych prawach*.

Przyjęcie takiego rozwiązania, niewątpliwie korzystnego dla uczestników ośrodków szkolenia i wychowania OHP, wymaga jednak ścisłego współdziałania obu resortów – rodziny, pracy i polityki społecznej oraz edukacji i wychowania.

Mając powyższe na uwadze, działając na mocy art. 10a i art. 11 ustawy z dnia 6 stycznia 2000 r. o Rzeczniku Praw Dziecka (Dz. U. z 2017 r. poz. 922), zwracam się do Pań Minister o analizę przedstawionego problemu oraz o wdrożenie rozwiązań prawnych umożliwiających objęcie nadzorem zewnętrznym internatów ośrodków szkolenia i wychowania Ochotniczych Hufców Pracy, sprawowanym przez właściwych miejscowo Kuratorów Oświaty.

Łopuszka

RZECZNIK PRAW DZIECKA
Mikołaj Pawlak
Mikołaj Pawlak